

Maatalousyrittäjien työhyvinvointiohjelman tiivistelmä

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela on laatinut maatalousyrittäjien työhyvinvointiohjelman. Ohjelman tavoitteena on lisätä terveitä työvuosia ja edistää sitä, että maatalousyrittäjät irrottautuvat työstään terveenä myös lomalle ja eläkkeelle. Työhyvinvointiohjelman toisiinsa nivuoutuvia osa-alueita ovat maatalousyrittäjien työterveyshuolto, lomituspalvelut, kuntoutus sekä työturvallisuuden ja työssä jaksamisen asiantuntijapalvelut. Ennaltaehkäisevä ja työkykyä ylläpitävä toimintaa ja hyvinvointipalvelujen yrittäjäkohtaisuus korostuvat ohjelmassa. Työhyvinvointiohjelma jatkuu vuoteen 2025 asti.

Työhy-ohjelman tavoitteet vuoteen 2025 mennessä

- eläkkeellesiirtymisiän nouseminen kolmella vuodella (60 → 63 v.)
- uusien työkyvyttömyyseläkkeiden määrän alentuminen 20 prosentilla (6,7 % → 5,5 %)
- tapaturmien määrän alentuminen 20 prosentilla (57 % → 45 %)
- kaikki alkavat maatalousyrittäjät maatalousyrittäjien työterveyshuollon asiakkaiksi
- työterveyshuollon liittymisasteen nousu 40 prosentista → 70 prosenttiin

1. Maatalousyrittäjien toimintaan ja jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä

Maatalousyrittäjän ammatti on yksi vaarallisimmista. Maataloustyössä sattuu vuosittain noin 5 000 työtapaturmaa ja noin 300 yrittäjää sairastuu ammattitautiin. Maatalouden työtapaturmat ovat myös vakavia. Jaksamisongelmat koettelevat maatalousyrittäjän työ- ja toimintakykyä. Tuki- ja liikuntaelinaivat ja mielen-terveyden ongelmat ovat yleisimpiä työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisen syitä.

Yhteiskunta asettaa maatalousyrittäjälle entistä enemmän paineita ympäristöön, eläinten hyvinvointiin ja tukiehtoihin liittyvissä kysymyksissä. Maatalousyrittäjän työn luonne on muuttunut lyhyessä ajassa ja työn vaatimukset kasvavat koko ajan. Osaamisen tarve erityisesti johtamisasioissa kasvaa. Yhteiskunnan, talouden, markkinoiden ja maatalouspolitiikan suuret muutokset vähentävät hallinnantunnetta. Epävarmuus tulevaisuudesta murentaa työhyvinvointia. Perhe, joka toimiessaan on maatalousyrittäjän voimavara, on huonosti toimiessaan jaksamista verottava tekijä.

Melan asiakkaille tehdyn kyselyn mukaan maatalousyrittäjien työssä jaksamista edistivät eniten säännölliset lomat, riittävä lepo ja laadukas vapaa-aika. Myös ihmissuhteet, ystävät ja perhe olivat tärkeitä voimavaroja lisääviä tekijöitä. Terveyttä ja hyvää psyykkistä ja fyysistä kuntoa pidettiin keskeisinä työssä jaksamiseen vaikuttavina tekijöinä.

Suurimpina uhkina työkyvylle pidettiin henkisiä uhkia, stressiä ja masennusta. Sairaudet, ammattitaudit ja tapaturmat koettiin myös työkyvyn uhkiksi. Liiallinen työmäärä, kiire ja työn sitovuus ovat usein syynä siihen, että uhkien ennaltaehkäisyyn ei jää riittävästi aikaa.

Työhyvinvoinnin parantamiseksi toivottiin Melalta lomituksen kehittämistä, kuntoutuksia ja kuntoremonttikursseja sekä koulutusta, tiedotusta ja neuvontaa. Työterveyshuollon kehittämistä pidettiin tärkeänä. Toiveita oli myös erilaisista työhyvinvointia edistävästä tapahtumista ja tilaisuuksista.

2. Työhyvinvointiohjelman toimenpiteitä

2.1. Työterveyshuolto

Maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon kuuluu noin 40 % MYEL-vakuutetuista maatalousyrittäjistä. Mela haluaa innostaa maatalousyrittäjiä liittymään työterveyshuoltoon. Työterveyshuollon toimenpiteet auttavat maatalousyrittäjiä säilyttämään työkykynsä sekä jaksamaan työelämässä terveinä pidempään.

Maatalousyrittäjien työterveyshuollossa oleellista on työolosuhteiden ja terveyden yhteys. Merkittävä osa tätä on tilakäynti, jolla saadaan selville työolosuhteisiin tai työtapoihin liittyviä terveys- ja turvallisuusvaaroja. Tilakäynti toteutetaan nykyisen hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaan vähintään joka neljäs vuosi tai tilan olosuhteiden muuttumisen yhteydessä.

Melan näkemyksen mukaan seuraavilla kehittämistoimenpiteillä voidaan edistää työterveyshuollon vaikutavuutta maatalousyrittäjien työkyvyn edistäjänä:

Työterveyshuoltopalvelujen keskittäminen ja yhteistyön tiivistäminen

- Työterveyshuollon palvelujen keskittäminen suurempiin yksiköihin, jotka pystyvät tarjoamaan tasalaatuisia palveluja riittävän asiakasmäärän varmistamiseksi työterveyshuollon henkilökunnan osaamisen (vaatii lainmuutoksen)
- Entistä tiiviimpi yhteistyö alan toimijoiden kanssa ja yhteistyöryhmien toiminnan aktivointi

Työterveyshuoltopalvelujen sisällön kehittäminen

- Tilakäyntien kehittäminen entistä paremmin tilan tarpeita vastaavaksi
- Toimenpidesuosituksen seurannan tehostaminen
 - tilakäyntirekisterin uudistaminen tukemaan paremmin toimenpiteiden seuranta

Työterveyshuoltopalvelujen kattavuuden lisääminen

- Helpotettu liittymismenettely ja uusi esite
- Internet-tiedotuksen kehittäminen (mm. luettelo työterveyshuolloista kunnittain nettiin)
- Räätelöidyt markkinointitilaisuudet yhdessä työterveyshuollon kanssa
- Selvitetään MATA-lakiuudistuksen yhteydessä, voidaanko MATA-maksun alennus erityisesti alkavien yrittäjien kohdalla saattaa voimaan heti

Työterveyshuollon tilakäynnin ja lomituspalvelujen olosuhdetarkastuksen yhdistäminen

- Yhdistetyllä tilakäynnillä olisi yhden tai useamman työterveyshuollon asiantuntijan lisäksi yksi maatalouden asiantuntija (sovitaan paikallisesti yrittäjän suostumuksella)

2.2. Lomitus

Palvelusuunnitelmat ja tilakohtainen perehdyttäminen

- Huolehditaan siitä, että palvelusuunnitelmien laatiminen ja lomittajien tilakohtainen perehdyttäminen käynnistyvät onnistuneesti (lakimuutos 1.1.2011)

Suunnitelma lomittajien ammattitaidon ja saatavuuden parantamiseksi

- Nuorten rekrytointi lomittajan ammattiin
- Lomittajien täydennyskoulutuksen kehittäminen
- Lomittajakilpailun toteuttaminen vuonna 2011 yhteistyökumppanien kanssa
- Lomitusrenkaiden toiminnan edistäminen

Yhteistoimintaryhmien toiminnan aktivointi

- Edistetään yrittäjien, lomituspalvelujen hallinnon ja lomittajien välistä vuoropuhelua aktivoimalla yhteistoimintaryhmien toimintaa.

2.3. Työturvallisuus- ja työhyvinvointiviestinnän painopisteitä

Varhainen välittäminen

- yhteistyö maatalousyrittäjien työhyvinvointia edistävien verkostojen kanssa
 - Masto-hanke ja maakunnalliset hyvinvointihankkeet
 - viljelijöiden yhteistyökumppanien verkostotapaamiset
- maatalojen kriisiavun suunnitelma
- varhaiskuntoutusten markkinointi
- Melan internet-sivujen ja esitemateriaalin uudistaminen
- asiamiesten roolin vahvistaminen työhyvinvointityössä

Työturvallisuustyön tarkempi kohdentaminen

- apurahat kohdennetaan työurien pidentämistä tukeviin hankkeisiin
- oma tiedotus- ja koulutustoiminta
- työhyvinvointitapahtumat 3.–4.11. ja 10.–11.11.2011

Työhyvinvointipaketti alkavalle yrittäjälle

Osaamisen lisääminen

- työturvallisuuspäivien sisällön kehittäminen muiden tahojen kanssa (mm. riskienhallinta)
- maatalousalaa opiskelevan nuorison tavoittaminen kerran opiskeluaikana
- opintorahan käytön aktivointi

2.4. Kuntoutus

Tapaturmavammojen ja ammattitautien pysyvien haittojen vähentämiseksi sekä työhyvinvoinnin edistämiseksi on tärkeää, että vammautunut tai sairastunut saa parhaan mahdollisen hoidon jo heti alkuvaiheessa. Myös kuntoutus on parasta aloittaa mahdollisimman varhain. Siksi korvauskäsittelyssä kiinnitetään tehostetusti huomiota vahingoittuneiden hoitoonohjaukseen sekä kuntoutustoimenpiteiden oikea-aikaiseen aloittamiseen. Mela tarkastaa systemaattisesti tapaturman jälkeen tietyn aikataulun mukaisesti toimenpiteiden riittävyyden ja oikea-aikaisuuden.

2.5. MYELin mukainen työhyvinvointitoiminta

Mela vaikuttaa omalta osaltaan siihen, että MYEL-työeläkemaksuista voitaisiin tulevaisuudessa ohjata rahaa suoraan maatalousyrittäjien työkykyä edistävään toimintaan, kuten Suomessa jo palkansaajien kohdalla tapahtuu – Mela osallistuu STM:n työhyvinvointiryhmän tukena toimivan taustaryhmän työhön.

2.6. Työurien pidentäminen alkupäästä

Nuoren, tilalla työskentelevän perheenjäsenen vakuuttaminen.